

SPIS TREŚCI

CZĘŚĆ I. PODSTAWOWA OPIEKA ZDROWOTNA W POLSCE	1
1. Organizacja podstawowej opieki zdrowotnej w Polsce – <i>Beata Ostrzycka, Mariola Pietrzak</i>	3
1.1. Wprowadzenie	3
1.2. Świadczenia gwarantowane w POZ	4
1.3. Organizacja POZ	5
1.4. Zespół POZ	6
1.5. Zakres współpracy zespołu POZ w ramach koordynacji	7
1.6. Warunki realizacji porad patronażowych i badań bilansowych	7
1.7. Podsumowanie	15
Piśmiennictwo	15
2. Zasady finansowania i zawierania umów na świadczenia POZ w systemie ubezpieczeń zdrowotnych – <i>Barbara Kaczmarek</i>	16
2.1. Wprowadzenie	16
2.2. Finansowanie świadczeń lekarza podstawowej opieki zdrowotnej	18
2.3. Finansowanie świadczeń pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej	20
2.4. Finansowanie świadczeń położnej podstawowej opieki zdrowotnej	21
2.5. Finansowanie świadczeń pielęgniarki szkolnej	21
Piśmiennictwo	25
3. Porada pielęgniarska – <i>Beata Ostrzycka, Mariola Pietrzak</i>	26
3.1. Wprowadzenie	26
3.2. Realizacja świadczeń zdrowotnych przez pielęgniarki POZ w czasie epidemii SARS-CoV-2	30
3.3. Realizacja świadczeń pielęgniarskich w gabinecie pielęgniarki POZ	33
3.4. Podsumowanie	34
Piśmiennictwo	35

4. Program „POZ PLUS” – <i>Barbara Kaczmarska</i>	36
4.1. Wprowadzenie	36
4.2. Badania bilansowe	38
4.3. Zarządzanie chorobą przewlekłą	39
4.4. Koordynowanie opieką	39
4.5. Warunki finansowania świadczeń	40
Piśmiennictwo	41
5. Współpraca z samorządem lokalnym oraz sektorem pozarządowym w realizacji zadań POZ – <i>Grażyna Wójcik, Katarzyna Chmielewska</i>	42
5.1. Wprowadzenie	42
5.2. Współpraca POZ z samorządem lokalnym	44
5.3. Współpraca z organizacjami pozarządowymi	48
5.4. Podsumowanie	50
Piśmiennictwo	50
6. Promocja zdrowia i profilaktyka w POZ – <i>Zofia Sienkiewicz, Wiesław Fidecki, Mariusz Wysokiński</i>	52
6.1. Wprowadzenie	52
6.2. Cele promocji zdrowia	53
6.3. Edukacja zdrowotna w promocji zdrowia	54
6.4. Profilaktyka w promocji zdrowia	55
6.4.1. Program profilaktyki chorób układu krążenia	55
6.4.2. Program profilaktyki chorób odtytoniowych (w tym POChP)	56
6.4.3. Program profilaktyki gruźlicy	57
6.4.4. Program profilaktyki raka szyjki macicy	57
6.5. Sposoby oddziaływania na podopiecznego stosowane w promocji zdrowia	59
6.6. Podsumowanie	62
Piśmiennictwo	62
7. Bezpieczeństwo pacjenta w systemie POZ – <i>Grażyna Dykowska, Anna Augustynowicz, Aleksandra Czerw, Izabela Gołębiak</i>	63
7.1. Wprowadzenie	63
7.2. Kultura bezpieczeństwa i praca zespołowa	63
7.3. Praca zespołowa – zespół terapeutyczny w ochronie zdrowia	64
7.4. Diagram Ishikawy w kulturze bezpieczeństwa	65

7.5. Unikanie szukania winnych po wystąpieniu błędu	66
Piśmiennictwo	71
8. Zarządzanie wiedzą w POZ – <i>Grażyna Dykowska, Grażyna Kaca</i>	72
8.1. Wprowadzenie	72
8.2. Kompetencje organizacyjne i kierownicze	75
8.3. Kultura organizacji	74
Piśmiennictwo	75
9. Wybrane aspekty prawne wykonywania zawodu pielęgniarki i położnej POZ – <i>Anna Augustynowicz, Michał Waszkiewicz, Grażyna Dykowska</i>	76
9.1. Wprowadzenie	76
9.2. Formy wykonywania zawodu	77
9.3. Odpowiedzialność prawna pielęgniarki/położnej	80
9.3.1. Kumulacja rodzajów odpowiedzialności	80
9.3.2. Odpowiedzialność cywilna	80
9.3.3. Odpowiedzialność karna	86
Piśmiennictwo	92
CZĘŚĆ II. PRAKTYKA PIELĘGNIARSKA W PODSTAWOWEJ OPIECE ZDROWOTNEJ	93
10. Komunikacja z pacjentem w pracy pielęgniarki POZ – <i>Zofia Sienkiewicz, Ewa Kobos, Wiesław Fidecki, Mariusz Wysokiński</i>	95
10.1. Wprowadzenie	95
10.2. Relacje pacjent–rodzina–pielęgniarka w POZ	96
10.3. Aktywne słuchanie a realizacja zadań w POZ	98
10.3.1. Metody usprawniające komunikację w pracy z pacjentem w POZ	98
10.3.2. Informacje zwrotne, czyli reakcje na otrzymany komunikat	99
10.3.3. Bariery komunikacyjne	99
10.3.4. Korzyści prawidłowej komunikacji w podstawowej opiece zdrowotnej	100
10.4. Podsumowanie	101
Piśmiennictwo	102

11. Holizm w pracy pielęgniarki POZ – *Irena Wrońska, Zofia Sienkiewicz* 103
 - 11.1. Wprowadzenie 103
 - 11.2. Holizm w pielęgniarstwie podstawowej opieki zdrowotnej 104
 - 11.3. Podsumowanie 106
 - Piśmiennictwo 107
12. Modele i teorie pielęgniarstwa wykorzystywane w pracy pielęgniarki POZ – *Anna Idzik, Zofia Sienkiewicz* 108
 - 12.1. Wprowadzenie 108
 - 12.2. Założenia teoretyczne wykorzystania teorii pielęgnowania w POZ 109
 - 12.3. Wybrane modele i teorie pielęgnowania stosowane w POZ 109
 - 12.4. Podsumowanie 113
 - Piśmiennictwo 114
13. Metody pracy pielęgniarki POZ – *Dorota Kilańska* 115
 - 13.1. Wprowadzenie 115
 - 13.2. Międzynarodowa Klasyfikacja Praktyki Pielęgniarskiej (ICNP™) 115
 - 13.3. Studium przypadku w praktyce pielęgniarki POZ 128
 - 13.4. Podsumowanie 139
 - Piśmiennictwo 140
14. Podstawowe założenia działalności praktycznej pielęgniarki POZ opartej na *Evidence-Based Nursing Practice* – *Ewa Kobos, Zofia Sienkiewicz* 142
 - 14.1. Wprowadzenie 142
 - 14.2. Pojęcie i zasady praktyki opartej na dowodach 144
 - 14.3. Hierarchia dowodu 149
 - 14.4. Bariery wykorzystania dowodów naukowych w praktyce pielęgniarki POZ 150
 - 14.5. Źródła wyników badań dla praktyki pielęgniarskiej opartej na dowodach naukowych oraz wytycznych krajowych i zagranicznych 152
 - 14.6. Podsumowanie 153
 - Piśmiennictwo 154

15. Badanie fizykalne w praktyce pielęgniarstwa POZ – *Jan Kachaniuk, Hanna Kachaniuk* 156
 - 15.1. Wprowadzenie 156
 - 15.2. Przygotowanie do badania 157
 - 15.3. Przebieg badania fizykalnego 159
 - Piśmiennictwo 184

16. Szczepienia w praktyce pielęgniarstwa POZ – *Maria Sałamacha, Paweł Grzesiowski* 186
 - 16.1. Wprowadzenie 186
 - 16.2. Szczepionki 187
 - 16.2.1. Rodzaje szczepionek 187
 - 16.2.2. Szczepionki eksperymentalne i przyszłość szczepień 189
 - 16.2.3. Skład szczepionki 190
 - 16.2.4. Odpowiedź immunologiczna organizmu na szczepienia ochronne 191
 - 16.2.5. Inne uwarunkowania szczepień 192
 - 16.3. Podstawy prawne przeprowadzania szczepień ochronnych 192
 - 16.4. Program Szczepień Ochronnych 193
 - 16.4.1. Transport i przechowywanie szczepionek 195
 - 16.4.2. Zgoda na wykonanie szczepienia ochronnego 195
 - 16.4.3. Dokumentacja szczepień 196
 - 16.4.4. Drogi i miejsca podania szczepionki 197
 - 16.4.5. Schematy szczepień 200
 - 16.4.6. Rola pracodawcy w ochronie zdrowia pracowników 202
 - 16.4.7. Bezpieczeństwo szczepień u kobiet ciężarnych 204
 - 16.4.8. Bezpieczeństwo szczepień 204
 - 16.4.9. Szczepienia dla podróżujących 207
 - Piśmiennictwo 208

17. Kompetencje pielęgniarstwa POZ do udzielania świadczeń w zakresie pierwszej pomocy w stanach nagłego zagrożenia zdrowotnego – *Małgorzata Jadczyk* 210
 - 17.1. Wprowadzenie 210
 - 17.2. Ogólne zasady postępowania w stanach zagrożenia zdrowotnego 212
 - 17.3. Wybrane stany zagrożenia zdrowotnego 214
 - 17.3.1. Nagłe zatrzymanie krążenia (NZK) 215

- 17.3.2. Reakcja anafilaktyczna 216
- 17.3.3. Nagłe zagrożenia w schorzeniach układu oddechowego i krążenia 219
- 17.3.4. Napad padaczkowy 221
- 17.3.5. Ostre zapalenie nędrości 222
- 17.3.6. Sepsa 222
 - Piśmiennictwo 224
- 18. Organizacja ochrony zdrowia pracujących w Polsce
 - *Marcin Rybacki* 225
 - 18.1. Wprowadzenie 225
 - 18.2. Służba medycyny pracy 225
 - 18.2.1. Zadania i zakres działalności służby medycyny pracy 226
 - 18.2.2. Jednostki organizacyjne służby medycyny pracy 227
 - 18.3. Finansowanie zadań służby medycyny pracy 234
 - Piśmiennictwo 237

CZĘŚĆ III. SPOŁECZNE ASPEKTY PRACY PIELĘGNIARKI W PODSTAWOWEJ OPIECE ZDROWOTNEJ 239

- 19. Socjologia rodziny z elementami antropologii kultury
 - *Rafał Maciąg* 241
 - 19.1. Wprowadzenie 241
 - 19.2. Modele, typy i teorie rodziny 242
 - 19.3. Funkcje rodziny w kontekście zdrowia i choroby 245
 - 19.4. Przeobrażenia rodziny współczesnej. Wykluczenie społeczne i ubóstwo 251
 - 19.5. Socjologia zdrowia, choroby i medycyny. Reakcje rodziny na chorobę 252
 - Piśmiennictwo 257
 - 20. Formy, zakres i metody pomocy społecznej z elementami aktywizacji społeczności lokalnej – *Ewa Gronkiewicz, Barbara Knoff* 258
 - 20.1. Wprowadzenie 258
 - 20.2. Świadczenia pieniężne w systemie pomocy społecznej 261
 - 20.3. Program „Rodzina 500+” 264
 - 20.4. Pozostałe świadczenia niepieniężne dla rodzin z pomocy społecznej 264

20.5.	Pomoc cudzoziemcom świadczona w powiatowych centrach pomocy rodzinie	266
20.6.	Program „Asystent Rodziny” – wsparcie dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze	267
20.7.	Program „Rodzina Wspierająca”	267
20.8.	Program „Za życiem”	267
	Piśmiennictwo	270
21.	Profilaktyka przemocy w rodzinie i pomoc ofiarom przemocy w praktyce pielęgniarstwa POZ – <i>Marzenna Romańska</i>	271
21.1.	Wprowadzenie	271
21.2.	Zjawisko przemocy w rodzinie	271
21.2.1.	Rodzaje, formy i skutki przemocy w rodzinie	272
21.2.2.	Fazy przemocy według Leonore Walker	274
21.2.3.	Przemoc wobec dzieci	275
21.2.4.	Przemoc wobec ludzi starszych	276
21.3.	Obowiązki pracowników ochrony zdrowia w świetle obowiązujących przepisów w zakresie przeciwdziałania przemocy	278
21.3.1.	Zespół interdyscyplinarny	281
21.3.2.	Realizacja procedury „Niebieskie Karty”	282
21.3.3.	Współpraca służb i instytucji	284
	Piśmiennictwo	285
CZĘŚĆ IV. OPIEKA ZDROWOTNA NAD UCZNIEM W ŚRODOWISKU SZKOLNYM 287		
22.	Organizacja i funkcjonowanie profilaktycznej opieki zdrowotnej nad dziećmi i młodzieżą w środowisku nauczania i wychowania – <i>Mariola Pietrzak, Beata Dziedzic</i>	289
22.1.	Wprowadzenie	289
22.2.	Opieka zdrowotna nad uczniami	291
	Piśmiennictwo	296
23.	Zakres świadczeń zdrowotnych realizowanych przez pielęgniarkę szkolną – <i>Beata Dziedzic, Mariola Pietrzak</i>	297
23.1.	Wprowadzenie	297
23.2.	Testy przesiewowe	300
23.3.	Grupowa profilaktyka fluorkowa	304
23.4.	Dokumentacja obowiązująca w gabinecie pielęgniarstwa/higienistki szkolnej	306
	Piśmiennictwo	306

- 24. Zaburzenia emocjonalne i behawioralne u dzieci i młodzieży
– *Agnieszka Kolek, Dagmara Maria Boruc, Tomasz Kryczka* 307
- 24.1. Wprowadzenie 307
- 24.2. Zaburzenia lękowe dzieci i młodzieży 308
- 24.3. Zaburzenia depresyjne u dzieci i młodzieży 310
- 24.4. Zaburzenia odżywiania u dzieci i młodzieży 311
- 24.5. Uzależnienia behawioralne. Uzależnienie od Internetu (sieciologizm)
i telefonu (fonologizm) u dzieci i młodzieży 314
- 24.6. Zaburzenia zachowania 316
- 24.7. Podsumowanie 317
- Piśmiennictwo 318

CZĘŚĆ V. OPIEKA PIELĘGNIARKI POZ NAD PACJENTAMI DOROSŁYMI W WYBRANYCH STANACH CHOROBYCH 321

- 25. Opieka pielęgniarska nad pacjentami z chorobami układu krążenia 323
- 25.1. Nadciśnienie tętnicze – *Agnieszka Serafin, Krzysztof J. Filipiak* 323
- 25.1.1. Nadciśnienie tętnicze – klinika 323
- 25.1.2. Zakres zadań realizowanych przez pielęgniarkę wobec pacjenta z nadciśnieniem tętniczym 336
- 25.2. Choroba niedokrwienna serca – *Agnieszka Serafin, Krzysztof J. Filipiak* 341
- 25.2.1. Choroba niedokrwienna serca – klinika 341
- 25.2.2. Zakres zadań realizowanych przez pielęgniarkę wobec pacjenta z chorobą niedokrwienną serca 352
- 25.3. Choroby naczyńiowe kończyn dolnych – *Renata Kałuska* 356
- 25.3.1. Choroby naczyńiowe kończyn dolnych – klinika 356
- 25.3.2. Zakres zadań realizowanych przez pielęgniarkę wobec pacjenta z chorobami naczyńiowymi kończyn dolnych na przykładzie pacjenta po amputacji kończyny 364
- Piśmiennictwo 367
- 26. Opieka pielęgniarska nad pacjentami z chorobami neurologicznymi 369
- 26.1. Udar mózgu 369
- 26.1.1. Udar mózgu – klinika – *Aleksandra Golenia, Antoni Ferens* 369

- 26.1.2. Zakres zadań realizowanych przez pielęgniarkę POZ wobec pacjenta po udarze mózgu w warunkach domowych
 - *Katarzyna Krystyna Snarska, Monika Chorąży* 383
 - Piśmiennictwo 390
- 27. Choroby układu oddechowego 392
 - 27.1. Choroby infekcyjne układu oddechowego – klinika
 - *Natalia Mikołajczyk-Korniak* 392
 - 27.1.1. Choroby infekcyjne górnych dróg oddechowych 392
 - 27.1.2. Choroby infekcyjne dolnych dróg oddechowych 395
 - 27.2. Przewlekła obturacyjna choroba płuc – klinika
 - *Natalia Mikołajczyk-Korniak* 402
 - 27.3. Gruźlica płuc – klinika – *Natalia Mikołajczyk-Korniak* 407
 - 27.4. Zakres zadań realizowanych przez pielęgniarkę wobec pacjenta w wybranych chorobach układu oddechowego – *Wioleta Słomka, Barbara Knoff* 412
 - 27.4.1. Opieka pielęgniarska nad pacjentami z infekcyjnymi chorobami układu oddechowego 412
 - 27.4.2. Opieka pielęgniarska nad pacjentami z gruźlicą płuc 414
 - 27.4.3. Opieka pielęgniarska nad pacjentami z przewlekłą obturacyjną chorobą płuc (POChP) 415
 - 27.5. Alergiczny nieżyt nosa 419
 - 27.5.1. Alergiczny nieżyt nosa – klinika – *Edyta Krzych-Fałta* 419
 - 27.5.2. Zadania pielęgniarki realizowane wobec pacjenta ze zdiagnozowanym alergicznym nieżytem nosa – *Edyta Krzych-Fałta* 427
 - 27.6. Astma 432
 - 27.6.1. Astma – klinika – *Edyta Krzych-Fałta* 432
 - 27.6.2. Zakres zadań realizowanych przez pielęgniarkę wobec pacjenta z astmą na przykładzie działań prewencyjnych – *Edyta Krzych-Fałta* 438
 - Piśmiennictwo 441
- 28. Opieka pielęgniarska nad pacjentami z chorobami układu pokarmowego 443
 - 28.1. Choroba refluksowa przełyku 443
 - 28.1.1. Choroba refluksowa przełyku – klinika – *Dariusz Wasiak* 443

- 28.1.2. Zakres zadań realizowanych przez pielęgniarkę wobec pacjenta ze zdiagnozowaną chorobą refluksową przełyku – *Tomasz Piątek, Leszek Wronka* 450
- 28.2. Choroby pęcherzyka żółciowego i dróg żółciowych 456
- 28.2.1. Choroby pęcherzyka żółciowego i dróg żółciowych – klinika – *Maurycy Jonas* 456
- 28.2.2. Zakres zadań realizowanych przez pielęgniarkę wobec pacjenta z chorobami pęcherzyka i dróg żółciowych – *Kamila Płatek* 463
- 28.3. Marskość wątroby 466
- 28.3.1. Marskość wątroby – klinika – *Piotr Małkowski* 466
- 28.3.2. Zakres zadań realizowanych przez pielęgniarkę wobec pacjenta z marskością wątroby – *Marta Hreńczuk* 469
- 28.4. Choroby trzustki 475
- 28.4.1. Choroby trzustki – klinika – *Kamila Płatek, Maurycy Jonas* 475
- 28.4.2. Zakres zadań realizowanych przez pielęgniarkę wobec pacjenta z chorobami trzustki – *Kamila Płatek* 484
- 28.5. Zespół jelita drażliwego 492
- 28.5.1. Zespół jelita drażliwego – klinika – *Maurycy Jonas* 492
- 28.5.2. Zakres zadań realizowanych przez pielęgniarkę wobec pacjenta z zespołem jelita drażliwego – *Kamila Płatek* 495
- 28.6. Opieka pielęgniarska nad pacjentem z wyłonioną stomią – *Marta Hreńczuk, Małgorzata Tomaszewska* 499
- Piśmiennictwo 507
- 29. Opieka pielęgniarska nad pacjentami z chorobami układu dokrewnego 513
- 29.1. Choroby tarczycy 513
- 29.1.1. Choroby tarczycy – klinika – *Marta Jonas* 513
- 29.1.2. Zakres zadań realizowanych przez pielęgniarkę wobec pacjenta z chorobami gruczołu tarczowego – *Joanna Wierzbicka* 526
- 29.2. Choroby przytarczyc 539
- 29.2.1. Choroby przytarczyc – klinika – *Marta Jonas* 540
- 29.2.2. Zakres zadań realizowanych przez pielęgniarkę wobec pacjenta z niedoczynnością przytarczyc – *Joanna Wierzbicka* 543
- 29.3. Choroby nadnerczy 549
- 29.3.1. Choroby nadnerczy – klinika – *Marta Jonas* 549

- 29.3.2. Zakres zadań realizowanych przez pielęgniarkę wobec pacjenta z nadczynnością kory nadnerczy – *Joanna Wierzbicka* 556
- 29.4. Cukrzyca typu 2 563
 - 29.4.1. Cukrzyca typu 2 – klinika – *Agnieszka Karczewska* 563
 - 29.4.2. Zakres zadań realizowanych przez pielęgniarkę wobec pacjenta z cukrzycą typu 2 – *Agnieszka Karczewska* 575
- 29.5. Zespół metaboliczny 589
 - 29.5.1. Zespół metaboliczny – klinika – *Marta Jonas* 589
 - 29.5.2. Zakres zadań realizowanych przez pielęgniarkę wobec pacjenta z zespołem metabolicznym – *Joanna Wierzbicka* 590
 - Piśmiennictwo 604
- 30. Opieka pielęgniarska nad pacjentami z chorobami reumatycznymi – *Matylda Sierakowska* 608
 - 30.1. Reumatoidalne zapalenie stawów 608
 - 30.1.1. Reumatoidalne zapalenie stawów – klinika 608
 - 30.1.2. Zakres zadań realizowanych przez pielęgniarkę wobec pacjenta z reumatoidalnym zapaleniem stawów 613
 - 30.2. Osteoporoza 622
 - 30.2.1. Osteoporoza – klinika 622
 - 30.2.2. Zakres zadań realizowanych przez pielęgniarkę wobec pacjenta z osteoporozą 627
 - 30.3. Dna moczanowa 631
 - 30.3.1. Dna moczanowa – klinika 631
 - 30.3.2. Zakres zadań realizowanych przez pielęgniarkę wobec pacjenta z dną moczanową 634
 - Piśmiennictwo 637
- 31. Opieka pielęgniarska nad pacjentami z chorobami nerek i układu moczowego 638
 - 31.1. Przewlekła choroba nerek 638
 - 31.1.1. Przewlekła choroba nerek – klinika – *Łukasz Czyżewski* 638
 - 31.1.2. Opieka pielęgniarki POZ nad pacjentami z przewlekłą chorobą nerek jako przygotowanie do samoopieki i samokontroli – *Łukasz Czyżewski* 643
 - 31.2. Kamica moczowa 645
 - 31.2.1. Kamica moczowa – klinika – *Tomasz Piecha*, *Piotr Radziszewski* 645

- 31.2.2. Zakres zadań realizowanych przez pielęgniarkę wobec pacjenta z kamicą układu moczowego – *Elżbieta Lisicka, Piotr Radziszewski* 653
- 31.3. Zakażenia układu moczowego u dorosłych 659
- 31.3.1. Zakażenia układu moczowego u dorosłych – klinika – *Jacek Imiela* 659
- 31.3.2. Zakres świadczeń zdrowotnych realizowanych wobec pacjenta z zakażeniem układu moczowego przez pielęgniarkę POZ – *Elżbieta Lisicka, Piotr Radziszewski* 668
- 31.4. Podstawy drenażu dróg moczowych i sposoby odprowadzenia moczu po leczeniu chirurgicznym układu moczowego – *Tomasz Piecha, Piotr Radziszewski* 675
- 31.4.1. Zakres realizowanych zadań przez pielęgniarkę nad pacjentem z wyłonioną urostomią – *Elżbieta Lisicka, Piotr Radziszewski* 680
- Piśmiennictwo 690
- 32. Opieka nad pacjentem w środowisku domowym po wszczepieniu endoprotez – *Paweł Sienkiewicz, Wojciech Konarski, Zofia Sienkiewicz* 694
- 32.1. Wprowadzenie 694
- 32.2. Endoprotezoplastyka stawu biodrowego 694
- 32.3. Endoprotezoplastyka stawu kolanowego 695
- 32.4. Endoprotezoplastyka stawu ramiennego 695
- 32.5. Endoprotezoplastyka stawu skokowego 696
- 32.6. Powikłania po zabiegach endoprotezoplastyki 696
- 32.7. Zadania pielęgniarki w rehabilitacji pacjenta po zabiegach endoprotezoplastyki w środowisku domowym 698
- 32.8. Podsumowanie 701
- Piśmiennictwo 701
- 33. Opieka nad pacjentem w środowisku domowym po zabiegach kardiochirurgicznych – *Agnieszka Patrzyzna* 703
- 33.1. Wprowadzenie 703
- 33.2. Opieka pooperacyjna 703
- 33.3. Opieka pielęgniarska w środowisku domowym 704
- 33.3.1. Postępowanie z raną pooperacyjną 704
- 33.3.2. Aktywność fizyczna 706
- 33.3.3. Dieta 707

- 33.3.4. Leczenie przeciwzakrzepowe 708
 - Piśmiennictwo 711
- 34. Opieka nad pacjentem w środowisku domowym po zabiegach okulistycznych – *Joanna Major, Agnieszka Trzaskowska, Jacek P. Szaflik* 713
 - 34.1. Zaćma 713
 - 34.2. Jaskra 715
 - 34.3. Przeszczepianie rogówki 718
 - 34.4. Odwarstwienie siatkówki 721
 - 34.5. Opieka nad pacjentem w środowisku domowym po zabiegach okulistycznych 723
 - Piśmiennictwo 725
- 35. Opieka pielęgniarska nad pacjentem przewlekle chorym – *Izabella Krzykwa, Anna Sadowska* 726
 - 35.1. Wprowadzenie 726
 - 35.2. Jakość życia w chorobach przewlekłych 728
 - Piśmiennictwo 732
- 36. Opieka nad pacjentem z raną przewlekłą – *Tomasz Piątek, Natalia Maj, Dominika Łój* 733
 - 36.1. Wprowadzenie 733
 - 36.2. Postępowanie miejscowe z raną przewlekłą 736
 - 36.2.1. Miejscowe stosowanie opatrunków 737
 - 36.2.2. Środki o działaniu przeciwdrobnoustrojowym do przemywania, irygacji ran 741
 - 36.2.3. Dobór opatrunku 743
 - 36.3. Zalecenia żywieniowe w procesie leczenia ran przewlekłych 745
 - Piśmiennictwo 747
- 37. Opieka nad pacjentem żywionym pozajelitowo w środowisku domowym – *Karolina Dąbrowska, Krystyna Majewska, Jacek Sobocki* 749
 - 37.1. Wprowadzenie 749
 - 37.2. Mieszanina żywieniowa. Rodzaje worków żywieniowych 751
 - 37.3. Cewnik do żywienia 752
 - 37.4. Prowadzenie żywienia pozajelitowego 753
 - 37.5. Szkolenie pacjenta 754

- 37.6. Powikłania żywienia pozajelitowego w warunkach domowych 755
Piśmiennictwo 757
38. Opieka nad pacjentem z zaburzeniami psychicznymi
– *Grażyna Kacprzak* 759
- 38.1. Formy leczenia psychiatrycznego w Polsce – uwarunkowania
prawne 760
- 38.2. Rehabilitacja psychiatryczna 764
- 38.3. Interwencja kryzysowa 765
- 38.4. Środowiskowy model opieki – nadzieja nowoczesnej
psychiatrii 765
- 38.5. Centrum zdrowia psychicznego jako nowa forma opieki 766
- 38.5.1. Zasady opieki pielęgniarskiej nad pacjentem z zaburzeniami
psychicznymi 767
- 38.6. Samobójstwo – narastający problem społeczny 771
Piśmiennictwo 773

CZĘŚĆ VI. OPIEKA PIELĘGNIARKI POZ NAD PACJENTEM GERIATRYCZNYM 775

39. Charakterystyka procesu starzenia – *Elżbieta Kozak-Szkopek* 777
- 39.1. Wprowadzenie 777
- 39.2. Następstwa kliniczne starzenia się układu
sercowo-naczyniowego 777
- 39.3. Następstwa kliniczne starzenia się układu oddechowego 779
- 39.4. Następstwa starzenia się jamy ustnej 781
- 39.5. Następstwa starzenia się przełyku 782
- 39.6. Następstwa kliniczne starzenia się żołądka 783
- 39.7. Następstwa kliniczne starzenia się jelit 784
- 39.8. Następstwa kliniczne starzenia się wątroby 786
- 39.9. Następstwa kliniczne starzenia się trzustki 787
- 39.10. Następstwa kliniczne starzenia się nerek i układu moczowego 788
- 39.11. Następstwa kliniczne starzenia się układu nerwowego 789
- 39.12. Następstwa kliniczne starzenia się narządu wzroku 791
- 39.13. Następstwa kliniczne starzenia się narządu słuchu 792
- 39.14. Następstwa kliniczne starzenia się układu ruchu 792
- 39.15. Następstwa kliniczne starzenia się skóry i jej przydatków 794
- 39.16. Podsumowanie 795
Piśmiennictwo 795

- 40. Całościowa Ocena Geriatryczna – *Katarzyna Broczek* 797
 - 40.1. Wprowadzenie 797
 - 40.2. Definicja i cele 798
 - 40.3. Domeny COG 798
 - 40.4. Kwalifikacja do COG 799
 - 40.5. Skale COG 800
 - 40.6. Zasady wykonywania COG 805
 - 40.7. Przykłady praktycznego zastosowania COG 807
 - 40.8. Komunikacja z uwzględnieniem COG 808
 - Piśmiennictwo 810
- 41. Opieka pielęgniarska w wybranych zespołach geriatrycznych – *Małgorzata Marcysiak* 811
 - 41.1. Zespół słabości 811
 - 41.2. Niedożywienie 814
 - 41.3. Upadki 816
 - 41.4. Otępienie 817
 - 41.5. Nietrzymanie moczu 821
 - Piśmiennictwo 823

CZĘŚĆ VII. OPIEKA PIELĘGNIARKI POZ NAD DZIECKIEM W WYBRANYCH STANACH CHOROBYCH 825

- 42. Opieka pielęgniarki POZ nad dzieckiem w wybranych stanach chorobowych układu pokarmowego – *Alicja Mikulska* 827
 - 42.1. Wprowadzenie 827
 - 42.2. Celiakia 828
 - 42.2.1. Celiakia – klinika 828
 - 42.2.2. Najważniejsze problemy pielęgnacyjne u dziecka z celiakią 830
 - 42.3. Nieswoiste choroby zapalne jelit 833
 - 42.3.1. Nieswoiste choroby zapalne jelit – klinika 833
 - 42.3.2. Najważniejsze problemy pielęgnacyjne u dziecka z nieswoistymi zapaleniami jelit 837
 - Piśmiennictwo 840
- 43. Cukrzyca wieku dziecięcego – udział pielęgniarki w procesie terapii 842
 - 43.1. Cukrzyca – klinika – *Alicja Szewczyk, Ewa Kobos* 842

- 43.2. Model edukacji zdrowotnej w cukrzycy u dzieci i młodzieży 853
Piśmiennictwo 863
44. Opieka nad dzieckiem specjalnej troski w środowisku domowym
– *Marzenna Romańska* 864
- 44.1. Gdy dziecko rodzi się chore 864
- 44.2. Zakres wiedzy społecznej pielęgniarek 865
- 44.3. Wizyty profilaktyczne 866
- 44.4. Ustawa „Za życiem” 868
- 44.5. Wczesna interwencja 870
- 44.6. Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka 871
- 44.7. Orzecznictwo o niepełnosprawności dzieci w polskim systemie
prawnym 873
- 44.8. Ulgi dla dzieci z tytułu orzeczenia o niepełnosprawności 875
- 44.9. Niepełnosprawność dzieci w systemie oświaty 878
Piśmiennictwo 880
- Skorowidz 881**